

№ 14801 від 10 серпня 2010 року: працівникам слідчих підрозділів підвищили грошове забезпечення, забезпечили технічним оснащенням та витратними матеріалами, проте, в середньому заробітна плата становить від 1800 до 2300 грн. (55 % від передбаченого законодавством).

Отже, існує нагальна потреба підвищувати матеріальне забезпечення слідчих та посилювати інтерес з боку молодих фахівців до професії слідчого.

*Мостепанюк Л. О.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПРО НОВУ РЕДАКЦІЮ СТ. 53 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Кримінальне право України, як і будь-яка інша галузь права, є динамічним і постійно змінюється. Так, 15 листопада 2011 р. з метою гуманізації наявних у вітчизняному законодавстві санкцій за вчинення злочинів у сфері економіки і господарської діяльності був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» за № 4025-VI, що набрав чинності 17 січня 2012 р.

Відповідно до вказаного Закону встановлено значно більший (у 50 разів) максимальний розмір штрафу, у певних випадках, зазначених у ч. 2 ст. 53 Кримінального кодексу України (далі – КК) встановлені нові межі його призначення, визначений інший порядок заміни штрафу громадськими та виправними роботами, а також позбавленням волі на певний строк.

Але окремі положення аналізованого Закону, на нашу думку, не завжди відповідають його задекларованій меті – гуманізації відповідальності. Так,

наприклад, існуюча до 2012 р. редакція ч. 5 ст. 53 КК дозволяла заміну штрафу лише громадськими або виправними роботами. При цьому заміна штрафу виправними роботами проводилася із розрахунку 1 місяць виправних робіт за 4 встановлених законодавством неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, але на строк не більше 2 років. Нова ж редакція цієї частини встановлює імперативний порядок заміни судом несплаченої суми штрафу в розмірі понад 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян позбавленням волі строком аж до 12 років. Зважаючи на існуючу класифікацію видів кримінального покарання, визначену ст. 51 КК, за якою штраф був найбільш м'яким видом покарання, навряд чи заміну штрафу позбавленням волі можна вважати пом'якшенням покарання, тобто гуманізацією кримінальної відповідальності.

Крім того, коли у ч. 5 статті 53 КК вказується, що «суд може замінити...», встановлений імперативний механізм заміни одного виду покарання іншим може виявитися нездійсненим стосовно осіб, які не мають фінансових можливостей чи майна для сплати штрафу, а також неповнолітніх, які не мають власних джерел доходів.

Передбачений у ч. 5 ст. 53 КК «універсальний арифметичний алгоритм», що передбачає заміну штрафу покаранням у виді позбавлення волі, а саме – один день позбавлення волі за вісім неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що має використовуватися судом при заміні несплаченої суми штрафу позбавленням волі на певний строк і навпаки, навіть при проведенні нескладних математичних обрахунків, є недосконалим. Принаймні, якщо обрахувати за запропонованою формулою, виходячи із верхньої межі штрафу як основного покарання у санкції статті Особливої частини КК, що за логікою статті 12 КК має співвідноситися із верхньою межею позбавлення волі для відповідної категорії злочинів, то при заміні цієї суми штрафу певним строком позбавлення волі цей строк буде значно меншим, порівняно з верхньою межею нинішньої санкції.

За редакцією ч. 2 ст. 53 КК встановлено, що за вчинення злочину, санкція

якого передбачає основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, розмір штрафу, що призначається судом, не може бути меншим за розмір майнової шкоди, завданої злочином, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу, незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК. Таким чином, у цих випадках пропонується штрафувати винних незважаючи на те, який розмір штрафу передбачено за вчинення злочину відповідною нормою Особливої частини КК. За такого підходу, який, до речі, створює плутанину між різними правовими інститутами відповідних галузей права та водночас суперечить цивільно-правовим засадам відшкодування майнової шкоди, при визначенні розміру можливого штрафу суд не буде обмежений нічим і призначений вироком штраф може сягати багатомільйонних сум. Подібна логіка може призвести до ситуацій, коли суди повинні будуть приймати рішення про накладення штрафу у розмірі, не меншому за розмір завданої шкоди, а, окрім цього, ще й рішення про відшкодування цієї шкоди.

У зв'язку з цим слід зазначити, що КК не є і не повинен бути інструментом відшкодування шкоди, заподіяної злочином. Кримінальне право, кримінальний закон та кримінальне покарання існують для виконання інших завдань і досягнення інших цілей, про які сказано, зокрема, у ст.ст. 1 та 50 КК. Питання про відшкодування шкоди, заподіяної злочином, вирішуватиметься судом не як елемент призначення покарання, а самостійно на основі норм цивільного законодавства. У тих випадках, коли шкода внаслідок економічного злочину буде заподіяна не державі, а фізичним чи юридичним особам, це утруднюватиме відшкодування шкоди винною особою, оскільки її майнові можливості будуть обмежені необхідністю одночасно сплачувати штраф.

Викладене свідчить про необхідність відмовитись від припису про накладення штрафу у розмірі, не меншому за розмір заподіяної злочином шкоди, який міститься у ч. 2 нової редакції ст. 53 КК. На нашу думку, розмір штрафу як виду покарання має точно визначатись законом, а суд повинен

призначати такий штраф виключно у межах, передбачених відповідною статтею Особливої частини КК.

*Нагорський Ф. М.,
головний спеціаліст МВС України
Нагорська О. Ф.,
старший оперуповноважений
в особливо важливих справах МВС України*

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЗА ПРОЕКТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Аналіз норм проекту КПК (реєстраційний № 9700 від 13 січня 2012 р.), що регулюють проведення негласних слідчих (розшукових) дій, з урахуванням стандартів та цінностей європейської спільноти, потреб практики в оптимальному збереженні рівноваги у дотриманні прав й свобод людини й забезпеченні безпеки суспільства, дозволяє стверджувати про наявність певних недоліків та потребує розроблення пропозицій щодо шляхів удосконалення правового регулювання сфери кримінального провадження.

У правовому полі України термін «негласне розслідування» не знаходить свого застосування. А звідси відсутнє і його належне використання в теорії оперативно-розшукового та кримінально-процесуального провадження.

Якщо звернутись до періоду становлення оперативно-розшукової діяльності в Україні, то у відомчих наказах й інструкціях, а також у спеціальній літературі можливо знайти поняття «негласне розслідування», «кримінально-розшукова робота», «оперативна робота» як категорії оперативно-розшукової діяльності.

У міжнародно-правових актах, ратифікованих Україною, термін «таємне розслідування» знайшов свої закріплення та змістовне наповнення. Зокрема, це стосується Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних